

Ma: gyászszertartás a Hősök terén

Több százezer ember megjelenésére számítanak — A Történelmi Igazságtétel Bizottsága sajtótájékoztatója
Az amerikai szenátus és a képviselőház határozata — Külföldi sajtóviasszhang — Emléktábla-avatások

(Munkatársunktól.)

Nagy Imre és sorstársainak pénteki temetése előtti utolsó sajtótájékoztatóját tartotta tegnap a Történelmi Igazságtétel Bizottsága. Hegedüs B. András, a TIB titkára mutatta be a nagyszámú hazai és külföldi újságíró előtt a sajtókonferencia elnökségének tagjait: *Vásárhelyi Miklóst*, a Nagy Imre-per egyetlen Magyarországon élő vádlottját, a TIB elnökét; *Király Béla* tábornokot, az 1956-os Nemzetőrség egykori parancsnokát; *Dr. Dornbach Alajos* ügyvédet, a TIB tagját, a rehabilitációs perben Nagy Imre és *Vásárhelyi Miklós* védőjét. Az elnökségben helyet foglalt *Dr. Borics Gyula* igazságügyi államtitkár, aki a szervezőkkel kezdettől együttműködött, továbbá *Lezsák Sándor*, az MDF, *Szilágyi Sándor*, az SZDSZ és egyúttal a rendezők képviselőjében, valamint

Erdélyi Tibor főrendező és *Hegedüs László* szertartásvezető. A sajtókonferencián a Nagy Imre-per vádlottjainak három hozzátartozója is jelen volt.

Az elnökölő *Vásárhelyi Miklós*, mielőtt megadta volna a szót a sajtó képviselőinek, két közérdekű bejelentést tett. Közölte, hogy a bizottság most kapta meg a hivatalos értesítést arról, hogy a kormányt a pénteki temetésen *Németh Miklós* miniszterelnök, *Medgyessy Péter* miniszterelnök-helyettes és *Pozsgay Imre* államminiszter képviseli. A továbbiakban a TIB elnöke rosszállását fejezte ki a Nagy Imre-per dokumentumaiból a *Magyar Nemzet* csütörtöki számában közölt részletek miatt. — Hivatalos helyről is többször elhangzott — mondotta —, hogy a Nagy Imre-per koncepció per, amelyben hamisak voltak a vádak, ha-

mis volt a tárgyalás, és hamis volt az ítélet is. Következésképpen az anyag minden részletében — ide értve a kivégzett magyar miniszterelnök „utolsó szó jogán” elhangzott szavait is — hamis.

Dornbach Alajos ezt azzal egészítette ki, hogy a per dokumentumaiból az érdekeltek hozzájárulása nélkül semmit nem lehet nyilvánosságra hozni. A televízió elnöke ígéretet tett, hogy a per során készült filmfelvételeket sem hozzák nyilvánosságra. Ez annál is inkább indokolt, mert ezeket a felvételeket annak idején kifejezetten a vádlottak kompromittálásának szándékával állították össze.

A sajtókonferencián elhangzott, hogy a *Hősök terén* reggel kilenc órakor kezdődik a koszorúzás. Először Nagy Imre szülővárosa, Kaposvár polgárai koszorúznak, majd az Országgyűlés, a Miniszterta-

nács, az egyházak és végül a diplomáciai testületek képviselőiben helyezik el a koszorúkat a ravatal előtt. Akik a rendelkezésre álló, mintegy egyórás időtartam alatt nem tudják elhelyezni koszorúikat, a gyászmenet távozása után a helyszínen maradó 1956-os nemzetiszínű zászló előtt róhatják le kegyeletüket.

A tervezett emlékműállítás-sal kapcsolatban tájékoztató-sul elmondták, hogy a pályázatra eddig 65 képzőművész jelentkezett. Anyagából október 23. és november 4. között kiállítás is szerveznek.

Nagy érdeklődést váltottak ki *Király Béla* szavai. A Nemzetőrség egykori parancsnoka kérdésekre válaszolva megerősítette, hogy a Magyarországon most megjelent könyvnek honoráriumát — 130 ezer forintot — felajánlotta a Fidesznek.

Vásárhelyi Miklós a BBC képviselőjének kérdésére adott válaszában aláhúzta, hogy a TIB az egy évvel korábbi párizsi megemlékezésen képviselt szervezeteken kívül senkinek nem küldött meghívót. Ugyanakkor azt is bejelentette, hogy nagyszámú követség jelezte már részvételi szándékát a pénteki temetésen. *Lezsák Sándor* a *Szabad Európa Rádió* kérdésére válaszolva közölte: a rendező szervek minden eshetőségre felkészültek, de bíznak abban, hogy a résztvevők mindegyike maga is segíteni fogja a rendezők munkáját. Nagy Imre és sorstársainak temetésén — mondotta *Erdélyi Tibor* — több százezer ember megjelenésére számítanak.

B. L.

(A temetéssel kapcsolatos egyéb híreink az 5. oldalon.)

A TIB sajtótájékoztatóján.

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELE

Ma: gyászszertartás a Hősök terén

Az amerikai szenátus és a képviselőház határozata

(Washingtoni tudósítónktól.) Világszerte, így az Egyesült Államokban is nagy közönség előzi meg a magyarországi politikai folyamatok szimbólumértékű állomását, Nagy Imre és sorstársai temetését. Az amerikai kongresszus két háza — Christopher Dodd connecticuti szenátor kezdeményezésére — azonos szövegű határozatban állapította meg: az a tény, hogy Budapesten megadja a méltó végtisztességet Nagy Imre volt miniszterelnöknek és társainak, a magyarországi megbékélés és reform fontos jelképe.

A határozat felidézi a már történelemmé vált eseményeket, mint fogalmaz, az 1956. október 23-ai békes tüntéstől Nagy Imrének és munkatársainak 31 éve hamis vádak alapján történt elítéléséig és kivégzéséig. Magyarország jelenlegi kormánya — állapítja meg ezután az amerikai kongresszus határozata — a gazdasági és politikai rendszer teljes és radikális reformját hirdette meg. E reformok célja a szabad, független Magyarország létrehozása, amelynek pluralisztikus, többpárti politikai rendszere van, s ahol

tiszteletben tartják az emberi jogokat. A határozat kiemeli még az 1956-os cselekményekért kivégzettek temetkezési helyének a feltárását, a nyilvános, televízió által közvetített temetést, Nagy Imre és társai ártatlanságának kinyilvánítását a magyar kormány részéről. „Mint hogy az 1956-os magyar forradalom a modern történelem vívmányos eseménye és a szocializmus lerombolásának első fontos jele volt, s mint hogy az Egyesült Államok népe és kormánya szerint az emberi szabadság ügyé által-

nos, így a magyar szabadságharcosok az emberiség szabadságáért harcoltak és haltak meg”, a szenátus (és a képviselőház külön határozatot hozott, mely szerint „tisztellettjesen megemlékezik Nagy Imréről és az 1956-os magyar forradalom mártírjairól”, a temetést pedig a magyarországi megbékélés, a reform fontos jelképeként tartja, mint ami tovább erősíti a „demokrácia és a pluralizmus erőt”).

A határozatot megküldik a magyar kormánynak.

Kereszty András

A L'Unitá a Nagy Imre-per nemzetközi összefüggéseiről

(Római tudósítónktól.) A vezető olasz napilapok csütörtökön előzetest közölték a budapesti temetésről: a *La Repubblica* egy teljes oldalt, a *L'Unitá* pedig mellékletet szentelt Nagy Imre méltóságának.

Giulio Andreotti olasz külügyminiszter csütörtöki rádiónyilatkozatában bátor tetteknek nevezte, hogy Magyarországon a Nagy Imre-ügy kapcsán elismerik a múlt hibáit, és megpróbálják kijavítani azokat.

Achille Occhetto, a kommunista párt főtitkára egy tévébeszédjében kijelentette: 1956-ban az OKP még a nemzetközi kommunista mozgalom részeként tévedett az esemény értékelésében. Ma az a véleménye, hogy elegendő nemhogy kommunista, de még szocialista országra sem volt valójában példa. Nem nevezhető szocialistának olyan ország, ahol nem ismerik el a demokráciát,

az ellenzékét, a politikai pluralizmust. Attól egy ország még nem válik szocialistává, hogy magát annak nevezi. — Egyszerűen nem értem, miként lehet szocialistának tekinteni, szélsőséges példával élve, Romániát, amelyet az emberi jogok helyzete alapján kell megítélni. Occhetto szerint valamennyi reformtervezés a Keleten joggal kérdőjelezi meg a valós szocializmus eddigi modelljét.

A *La Repubblica* szerint az lenne helyes, ha pénteken a harangok Budapesten nem csupán Nagy Imre, hanem a kommunizmus tragikus fejezete (a szocializmus — a szerk.) valamennyi áldozata emlékére szólulnának meg. Egyébként fennáll a veszélye, hogy a temetés politikai hangszerelés eszközevé válna, Nagy Imrét olyanná formálnák, amelyen valójában nem is volt.

A *L'Unitá* mellékletében egyebek között *Federigo Ar-*

gentiori, az OKP nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó kurtatóintézetének munkatársait hosszabb tanulmányt Nagy Imre életéről. Figyelmet érdemel az elemzésnek a Nagy Imre-per nemzetközi összefüggéseit boncolgató része. Argentiori szerint elsősorban Kína erősödött, mert tartott a blokk széthullásától, Magyarországgal akarta befolyásolni a táborba visszalépni vonakodó jugoszlávokat. Kádár János 1957 márciusában kapott utasítást Moszkvából, hogy járjanak el Nagy Imre és társai ellen, akiket áprilisban hoztak Budapestre Romániából. A vizsgálatot azonban júniusban gyakorlatilag felfüggesztették, amikor Moszkvában a dogmatikusok csoportja beharcban vereséget szenvedett.

Augusztusban Hruscsovnak sikerült meggyőznie Titót a részvételre (a novemberre tervezett) a kommunista pártok

nemzetközi konferenciáján. Ez addig „altathatta” a Nagy Imre-ügyet, amíg Titó nem utasította el a blokk egységét meghirdető, a nemzetközi konferenciára előkészített szöveget — kínai határozattervezetet. A jugoszláv álláspont hangulteremtésének lett annak sajátos következménye, hogy a magyarországi pert 1958 januárjától gyorsított ütemben készítették elő. A JKSZ hetedik kongresszusa, amelyet április elején tartottak, adta meg áttekintően a végző lökést. A jugoszlávok megismételték független álláspontjukat. Ez kínált alkalmat Kínának a revizionizmus veszélye elleni újabb kampányra. Ehhez igazodva rendelte el a szöveget vezetés az ítéleteket, nehogy a káros magyar példa tovább terjedjen — írja Argentiori a *L'Unitá* csütörtöki Nagy Imre-mellékletében.

Ortutay L. Gyula

Külföldi lapvélemények a temetésről, 1956-ról

Sok további figyelemre méltó cikk jelent meg csütörtökön a külföldi sajtóban Nagy Imre és mártírjaitól temetésének előkészületeiről.

A prágai *Rudé Právo* időrendi összeállítást közölt az 1956-os eseményekről és Nagy Imre tevékenységéről. A CSKP lapja korabeli dokumentumokra hivatkozva mindenekelőtt a harminchárom évvel ezelőtti események szélsőséges, ellenforradalmi elemét domborította ki. Böven idézett ugyanakkor az MSZMP Központi Bizottságának dokumentumaiból, kiemelve azt: Nagy Imre személye a szocialista reformpolitika jelképevé vált. A *Rudé Právo* arra is emlékeztetett: Nagy Imre 1938-ban a fasizmus által fenyegetett Csehszlovákia védelmére kelt.

A szlovák pártlap, a posonyi *Pravda* *Megbékélés* a múlttal címmel foglalkozott Nagy

Imre életútjával és az 1956-os események jelenlegi magyarországi újraértékelésével. Természetes, hogy a mai magyar reformerek éppen Nagy Imre ellentmondásos, de az újat, a jobbat szívósan kereső személyiségében találták meg a maguk jelképét. Nem lehet azonban figyelmen kívül hagyni, hogy — mártírságát hangsúlyozva — Nagy Imre hagyatékát a szocializmus ellenségei is ki akarják sajátítani — írta a posonyi lap.

A *Rudé Právo* és a *Pravda* írását összehasonlítva szembe tűnő, hogy a posonyi lap árnyaltabban vizsgálta fel Nagy Imre politikai portréját. Lényegében pozitív képet rajzolt róla, bár annak méreteket is hangzott, hogy az 1956-os események idején ingadozóak és ellentmondások voltak a nézetei és döntései, a kritikus helyzetekben határozatlansá-

got mutatott. A szlovák pártlap hangoztatja: Nem kétséges, hogy Nagy Imre mindent a legjobb szándékkal tett, mindenekelőtt azzal az erőfeszítéssel, hogy megállítsa a vérontást.

A *Tanjug* — csakúgy, mint a spanyol EFE és a havanai székhelyű *Prensa Latina* hírtájékoztató — az MTI-re hivatkozva ismertette a magyar kormány Nagy Imréről kiadott nyilatkozatát. A *Prensa Latina* ezt a nyilatkozatot és az MSZMP KB közleményét úgy értelmezi, hogy megtörtént a kivégzett miniszterelnök politikai rehabilitálása. Az események történelmi hátteréről a *Prensa Latina* csak annyit írt, hogy Nagy Imrét és társait az „1956-os eseményekkel kapcsolatban” 1958-ban ítélték halálra olyan ce-

lekedetekért, amelyeket akkor „ellentéradalminak” értékeltek. Az APA osztrák hírtájékoztató az címűt napok krónikáját összegezve azt emelte ki, hogy az MSZMP Központi Bizottsága is a szocialista reformpolitika jelképeként nevezte Nagy Imrét. Magyarországon az egypárti miniszterelnök kivégzését ma törvénytelenségnek tartják, s az áldozatok újratemetését történelmi és erkölcsi jövétélként fogják fel.

A lengyel televízió szerda este dokumentumműsört sugárzott az 1956-os magyar eseményekről. A műsor először Nagy Imre életútját mutatta be, a néhai miniszterelnök politikai és emberi nagyságát emelte ki, a kelet-európai reformok korát előfutárának, a nemzetközi körülmények áldozatának minősítette őt. (MTI)

Emléktáblaavatás Budapesten és Kaposváron

Ideiglenes emléktáblát avattak és koszorúzták rendeztek csütörtökön Budapesten, a Gyorskocsis utcában, a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet előtt.

Az I–XII. Kerületi Ellenzéki Kerekasztal szervezte rendezvényen felavatott emléktáblán a következő olvasható:

„Ebben az épületben itélte halálra a Legfelsőbb Bíróság Népbírósági Tanácsa 1958. június 15-én Nagy Imrét, a Forradalmi Kormány miniszterelnökét és mártírjait.” A tábla aláírói: Bajcsy-Zsilinszky Endre Baráti Társaság, Fidesz városmai köré; Független Kisgazda-, Földmunkás és Polgári Párt; a Magyar Demokráta Fórum; a Magyar Szociáldemokrata Párt és a Szabad Demokraták Szövetségének I., II. és XII. kerületi szervezetei, valamint a város polgárai.

A megemlékezések után az emléktáblát aláíró szerveze-

tek, valamint a lengyel független hírtájékoztató megkoszorúzták az emléktáblát, amelyet *Fekete György* iparművész készített.

Nagy Imre kaposvári, a Május elseje úton levő szülőházának falára tegnap emléktáblát helyeztek el „a kaposvári szabadságszerető polgárok”. Az emléktábla elkészítését a Fidesz kezdeményezte, s felhívásukhoz csatlakoztak politikai szervezetek és mozgalmak — jelentette meg a *tudósítónk*.

Az emléktábla-avatáson *Tóbiás Áron*, a Történelmi Igazságtétel Bizottsága tagja méltatta Nagy Imre személyének jelentőségét. Ezután *Kristóf Csaba* a kaposvári Fidesz-csoport részéről emlékezett a mártírhalálát halt miniszterelnökre, majd *Épötv Endre* a család nevében szólt fel. A megemlékezés végén a család, valamint politikai és társadalmi szervezetek koszorút helyeztek el a ház falán.

A budapesti emléktábla.

ERDEI KATALIN FELVÉTELE

Egyenes adás a tv-ben és a rádióban

Ma reggel 8 óra 55 perctől a temetői szertartás befejezéséig egyenes adásban közvetíti a Magyar Televízió Nagy Imre és társai temetési szertartását az 1-es csatornán. Mint azt *Médveczky László* főszerkesztőtől megtudtuk, a tévétábor három közvetítőközponttal, 11 kamerával és 300 fős csapattal dolgozik. Jelen lesznek a Hő-

sök terén és a köztemetőnél, illetve a kettőt összekötő útvonal mentén. A Hősök terén *Györffy Miklós* a riportert, a temetési szertartást pedig *Felty Péter* közvetíti.

Folyamatos helyszíni közvetítésben számol be az eseményekről a Magyar Rádió is, a Kossuth adó mindkét hullámhosszán. A 8 óra 55-

kor kezdődő közvetítést csupán az ezúttal negyedórát tartó Déli krónika idejére

szakítják meg. A gyászszertartás eseményeit közvetíti a Petőfi és a Bartók rádió is.